

The logo consists of the letters 'LOS' in a white, bold, sans-serif font, set against a dark blue background that is tilted slightly to the right.

Stichting Landelijk
Ongedocumenteerden
Steunpunt

Bestuursverslag Stichting LOS 2017

Voorwoord

Als nieuwe voorzitter van de Stichting LOS mag ik dit bestuursverslag over 2017 aan u presenteren. Afgelopen jaar namen we niet alleen afscheid van voorzitter Peter Kretzschmar, maar ook van bestuurslid Ineke Baas. Peter heeft aan de basis gestaan van de doorstart van Stichting LOS in 2008 en beiden hebben respectievelijk negen en acht jaar met raad en daad de Stichting ondersteund en hun talenten en tijd ruimhartig gedeeld. Het bestuur is in 2017 uitgebreid met enkele nieuwe bestuursleden, waardoor ook de verbinding met de advocatuur, met academisch onderzoek en de lokale en landelijke politiek is versterkt. Joëlle de Poorte is advocaat vreemdelingenrecht en is toegetreden tot het bestuur, evenals Patricia Wijntuin, docent en onderzoeker aan de Universiteit van Utrecht en de politici Annelies de Maar en ondergetekende. De penningmeester zal in 2018 aftreden; we zijn nog op zoek naar vervanging. Het bestuur heeft door deze uitbreiding nu vijf leden, waardoor de organisatie is verstevigd.

Daarnaast heeft de Stichting sinds 2017 ook een Raad van Advies, waarin vertegenwoordigers uit het veld zitting hebben evenals een langdurig ongedocumenteerde advocaat uit Irak.

Het in 2017 gepubliceerde verslag "Valse hoop of bittere noodzaak, Opvang van mensen zonder verblijfsrecht", dat de Stichting LOS samen met Amnesty International heeft geschreven over de Bed-Bad-Brood (BBB) opvang in Nederland, is goed ontvangen. Het is aangeboden aan de onderhandelaars voor het nieuwe kabinet, vormde de basis voor een lobbytraining in het kader van de gemeenteraadsverkiezingen en kan een goede basis zijn voor de plannen die dit kabinet zal ontvouwen over de lokale en regionale opvang van uitgeprocedeerden in gemeenten (kortdurend) en de acht Landelijke Vreemdelingen Voorzieningen (LVV's). Samen met de Amsterdamse organisatie ASKV en zestien andere organisaties zijn we ondertussen begonnen met de uitvoering van de eerste fase van een nieuw project, waarin we de lokale BBB-opvang zullen monitoren en de onderlinge kennisdeling bevorderen.

In 2017 hebben we samen met een aantal hulpverleners uit zeven steden de website basicrights.nl gelanceerd, waar in drie talen informatie wordt gegeven over de rechten van ongedocumenteerden in Nederland. Hierdoor is ook een begin gemaakt met het oprichten van lokale en landelijke Unions van ongedocumenteerden, om hen te stimuleren om via zelforganisatie zichtbaarder te worden en hun stem te laten horen.

Het Meldpunt Vreemdelingendetentie kreeg in 2017 meer klachten en meldingen dan voorgaande jaren. De Stichting heeft met de medewerkers en zes verschillende stagiaires opvolging gegeven aan deze klachten door knelpunten te signaleren en beklagzaken bij te wonen. Veel meldingen gingen over de medische zorg, de afhandeling van ingediende klachten bij de beklagcommissie en het contact met de advocaat. Veel beklagzaken gingen over geboeid vervoer, visitatie, isoleercelplaatsingen en het openen van post. De beklagcommissie heeft de klagers vaak gelijk gegeven, maar beleidswijzigingen en de afhandeling van het Wetsvoorstel Toezicht en Vreemdelingendetentie laten nog op zich wachten, waardoor er nog nauwelijks verbeteringen zijn opgetreden.

Ook het bevorderen van zinvolle dagbesteding en onderwijs voor ongedocumenteerden en het zichtbaar maken van de problematiek van langdurig verblijvende ouderen waren in 2017 onderwerp van onderzoek. Vervolgonderzoek is nodig, maar kan alleen worden uitgevoerd als er financiering beschikbaar komt.

De nieuwsbrief van LOS wordt breed gelezen, gedeeld en positief gewaardeerd. Dat geldt ook voor de informatievoorziening en de netwerkbevordering, die behoren tot de kerntaken van de Stichting LOS. Dat bleek uit een enquête onder vijftien partnerorganisaties, die allen tevreden tot zeer tevreden waren over de samenwerking met LOS en onze activiteiten. Door samen met Mara en de Stichting ROS een pand te delen, kunnen we profiteren van hun kennis en deskundigheid. We hopen de samenwerking met Mara in 2018 te intensiveren. In overleg met een aantal financiers hebben we de jaarbegroting en verantwoording aangepast.

We wensen u veel leesplezier en hopen op een vruchtbare samenwerking in de toekomst.

Simone Kennedy
Voorzitter Stichting LOS

Inleiding

Het jaar 2017 betekende voor Stichting LOS een nieuwe start, met versterkte organisatie door nieuwe bestuursleden en de samenwerking met MARA.

In dit verslag gaan we in op het werk van Stichting LOS in 2017. We gaan daarbij uit van de indeling zoals die is gebruikt in het Werkplan 2017:

Activiteit A: Onderdak en Levensonderhoud toegankelijk houden	3
Activiteit B: Toegang tot zinvolle dagbesteding en onderwijs bevorderen.....	3
Activiteit C: Zichtbaar maken van langdurig verblijvende ouderen	4
Activiteit D: Meldpunt Vreemdelingendetentie.....	4
Activiteit E: Informatie- en netwerk-bevordering	5
Activiteit F: Basisrechten Ongedocumenteerden	6
Activiteit G: Inspelen op actuele ontwikkelingen.....	6
Randvoorwaarden.....	6

Activiteit A: Onderdak en Levensonderhoud toegankelijk houden

- het onderwerp Bed-Bad-Brood wordt intensief gevolgd, door het bijhouden van jurisprudentie, bijwonen van informatiebijeenkomsten van advocaat Pim Fischer en andere betrokken partijen, en het deelnemen aan relevante overleggen.
- het thema BBB is bijna elke keer onderwerp van gesprek tijdens bijeenkomsten van het Platform Migranten zonder Verblijfsvergunning
- eind 2016 startten we met een onderzoek naar de opvang van ongedocumenteerden in gemeenten en de ervaringen daarmee. Het rapport is gezamenlijk met Amnesty International gepubliceerd in mei 2017, onder de titel: Valse Hoop of Bittere Noodzaak. Het is toegestuurd aan de onderhandelaars voor het nieuwe kabinet en is gebruikt als basis voor lobbytraining in het kader van de gemeenteraadsverkiezingen in 2018.

Bereikte resultaten:

- het onderzoek BBB bood Stichting LOS de gelegenheid om het netwerk uit te breiden tot hulpverleners in gemeenten waar we weinig contact mee hadden
- enkele lokale organisaties hebben het onderzoek ingezet in hun lokale lobby voor behoud/ versterking van de BBB-opvang.
- het ministerie is het gesprek met ons aangegaan over het belang van opvang.

Vervolg: onderdak voor ongedocumenteerden is een politiek gevoelig terrein. Het Rijk is zeer terughoudend met het aanbieden van opvang, uit angst dat ongedocumenteerden niet meer vertrekken. Gemeenten en lokale hulpverleners daarentegen hebben elkaar gevonden in erkenning van de noodzaak van opvang en begeleiding, om openbare-orde problemen te voorkomen en een humanitaire ondergrens te bieden. In 2018 zal het Rijk besluiten tot lokale pilots als model voor opvang en begeleiding van ongedocumenteerden. Onderling overleg tussen lokale hulpverleners is relevant om voor zoveel mogelijk ongedocumenteerden basisvoorzieningen te kunnen blijven bieden.

Stichting LOS heeft samen met ASKV/ SV het initiatief genomen om in 2018 te starten met monitoring van de effecten van lokaal en landelijk ongedocumenteerden-beleid, door samenwerking en uitwisseling tussen de lokale hulpverleners te bevorderen.

Activiteit B: Toegang tot zinvolle dagbesteding en onderwijs bevorderen

- het thema 'activering' is opgepakt vanwege de vraag uit het veld van hulpverleners. Eén van de belemmeringen die zij ervaren is, dat ongedocumenteerden niet mogen studeren en werken. Vandaar dat we op zoek gegaan zijn naar de grenzen van de wet. De wet- en regelgeving is uitgezocht en er zijn contacten gelegd met partijen die al eerder op dit thema hebben gewerkt. Er is een website gemaakt

met een manifest, wat inmiddels ruim 2.000 keer is getekend.

- Op dit moment is de tijd niet rijp voor wetswijziging op landelijk niveau. Daarom is in 2017 gekozen voor de focus op lokale praktijk.

Bereikte resultaten:

- de ruimte en knelpunten bij het verkrijgen van toegang tot werk en onderwijs zijn onderzocht
- Lokale organisaties werken beter samen en kunnen elkaar vinden in het verruimen van de mogelijkheid voor zinvolle dagbesteding.
- KIS is gestart met onderzoek naar de Duitse praktijk van Duldung, waardoor onuitzetbare uitgeprocedeerde asielzoekers mogen werken en geleidelijk meer rechten opbouwen.

Vervolg: er lijkt vooral ruimte voor toelating tot onderwijs, met name bij jongvolwassenen die nog in beeld zijn bij de overheid. We ondersteunen lokale initiatieven die potentiële studenten helpen bij toegang tot het onderwijs, om vanuit de praktijk bondgenoten te ontwikkelen en de wet op te rekken.

In 2018 zal KIS haar onderzoek naar de Duitse Duldung publiceren. We hopen dat deze inzichten ingepast kunnen worden in de nieuwe landelijke LVV's.

Activiteit C: Zichtbaar maken van langdurig verblijvende ouderen

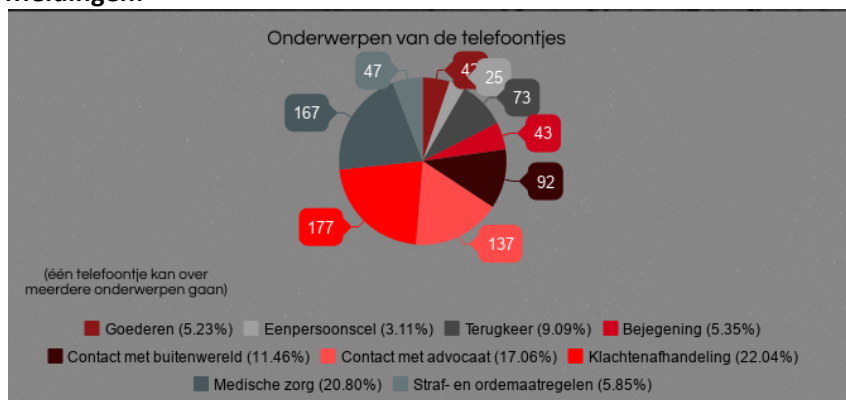
- het onderwerp Langdurig Verblijvende Ouderen heeft in 2017 vrijwel stilgestaan, vanwege gebrek aan capaciteit. Eind 2017 is een studente begonnen met onderzoek naar de leefsituatie van langdurig verblijvende ouderen. We hopen in 2018 op basis van de uitkomsten van dit onderzoek een projectvoorstel hiervoor uit te kunnen werken.

Activiteit D: Meldpunt Vreemdelingendetentie

Algemeen:

- In 2017 waren 6 stagiaires / studenten actief voor het Meldpunt: Kirsten Risseeuw, Poonam Bharatsingh, Ruben Timmerman, Yoy Biekman, Eli Felipa, Sara Kuiper.
- De in 2016 vernieuwde website meldpuntvreemdelingendetentie.nl werd in 2017 goed bijgehouden en social media zijn actief (twitter en facebook)

Meldingen:

€10,- Gedetineerden melden dat elk transport met handboeien gaat. Het lijkt standaard protocol, enkel bij hoge uitzondering worden er geen handboeien om gedaan. Het Meldpunt Vreemdelingendetentie heeft in de periode juni 2016 tot en met december 2017 geholpen met **21 officiële klachten** over geboeid vervoer. Tenminste **7 van deze klachten zijn gegrond** verklaard. De compensatie was meestal slechts €10,-. De overige klachten wachten nog op uitspraak of hebben een onbekende afloop.

- In 2017 zijn 695 telefoontjes binnengekomen van 126 personen. De helft van de telefoontjes kwam van Detentiecentrum Rotterdam. De belangrijkste onderwerpen waarover we gebeld zijn waren medische zorg, klachtafhandeling en contact met de advocaat. Sinds 1 september 2017 mogen we de spreekkamer in Rotterdam gebruiken. Op deze manier kunnen we de vreemdelingen makkelijker bereiken. We hebben hier zes keer gebruik van gemaakt.
- Het Meldpunt ondersteunt vreemdelingen sinds 2016 bij klachten die zij indienen over hun behandeling. In 20 zaken woonden we zittingen bij. Hiervan werden er 8 gegrond verklaard. Vooral klachten over geboeid vervoer, visitatie, insluiting op cel en het openen van post hadden onze aandacht.
- In 2017 gaven we input voor het onderzoek van het CPT, we reageerden op het Inspectierapport over de brand in Rotterdam, en we stuurden een brief aan parlementariërs over het Wetsvoorstel Terugkeer en Vreemdelingenbewaring.

Rapporten:

- het Meldpunt publiceerde in 2017 zes nieuwsbrieven.
- In 2017 hebben studenten onderzoek gedaan naar het gebruik van isolatie en naar herhaalde detentie. Deze rapporten zullen in 2018 worden gepubliceerd.

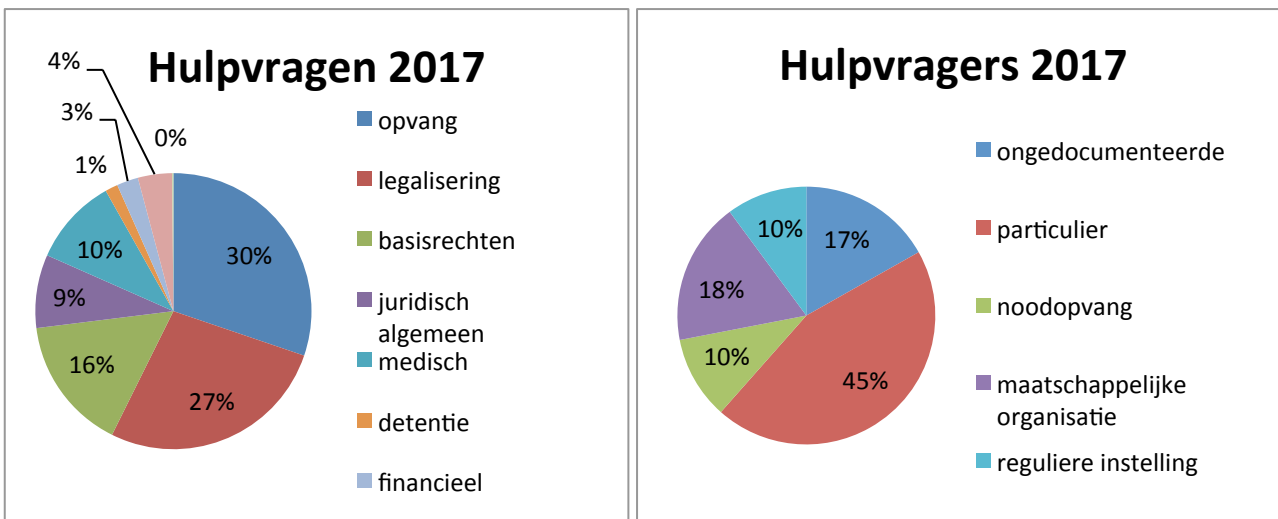
Algemene en politieke ontwikkelingen:

- de aantallen vreemdelingen in detentie nemen sinds 2017 weer toe.
- de afhandeling van het Wetsvoorstel Toezicht en Vreemdelingenbewaring laat op zich wachten. Dat is teleurstellend, omdat vreemdelingendetentie hiermee onder een strafrechtelijk regime blijft vallen, en nieuwe regels (bijvoorbeeld over het beheersregime) geen wettelijke grondslag kennen
- de contacten met internationale organisaties die zich met Vreemdelingendetentie bezighouden zijn verbeterd. We zijn actiever dan voorheen in het participeren in Europese en Internationale lobby over het verbeteren van de omstandigheden in detentie en het verminderen van de noodzaak tot detineren.

Vervolg: het Meldpunt heeft helaas nog nauwelijks verandering kunnen brengen in de detentieomstandigheden voor wat betreft geboeid vervoer, toepassing van straf- en ordemaatregelen en de kwaliteit van de medische zorg. Daarnaast zijn er ook zorgwekkende verslechtingen in detentiecentra zoals het toepassen van een zogenaamd "beheersregime". Het Meldpunt blijft nodig om deze ontwikkelingen te volgen en te pleiten voor verbetering.

Activiteit E: Informatie- en netwerk-bevordering

- onderhouden van informatievoorziening voor organisaties en particulieren die in contact komen met ongedocumenteerden. Wij doen dat door middel van helpdesk, door onze tweewekelijkse nieuwsbrieven, en door onze websites.
- Hieronder vindt u een overzicht van de hulpvragen en hulpvragers bij onze helpdesk in 2017.

Het totaal aantal hulpvragen was 675. Zoals uit bovenstaand diagram is te zien, gaan de meeste vragen over opvang. Ook gaan veel vragen over legalisering, bijvoorbeeld verblijf bij partner of herhaalde asielaanvraag. Onder vragen over basisrechten vallen bijvoorbeeld vragen over trouwen, of strafbaarheid van hulp aan ongedocumenteerden. De hulpvragen betroffen voor 3/5 ongedocumenteerden met een asielachtergrond.

Het totaal aantal hulpvragers was 642. Zoals uit bovenstaand diagram blijkt was ruim 60% afkomstig van individuen. Het gaat zowel om ongedocumenteerden zelf, als hun partners, familieleden of kennissen. De rest, bijna 40% kwam vanuit organisaties. Het aantal vragen vanuit 'noodopvangen' is 10%. Andere vragen komen bijvoorbeeld van kerken, ziekenhuizen, scholen, jeugdzorg.

- We organiseerden vier bijeenkomsten van het Platform Migranten zonder Verblijfsvergunning; en daarnaast enkele extra kennis-bijeenkomsten, bijvoorbeeld over lobby.

- We hielden enkele spreekbeurten over de rechten van ongedocumenteerden
- We onderhielden contact met relevante spelers in het veld, zowel de lokale hulpverlenende organisaties als landelijke en internationale organisaties en netwerken. Wij zijn lid van de Projectgroep Vluchtelingen van de Raad van Kerken, het Breed Mensenrechten Overleg NL, en het Internationale netwerk PICUM.

Bereikte resultaten:

- door de informatie- en netwerkvoorziening is Stichting LOS erg zichtbaar voor hulpverleners en deze functie wordt zeer gewaardeerd

Vervolg: bijhouden van informatie en verspreiden daarvan hoort bij de basistaken van Stichting LOS en is onmisbaar voor de rest van het werk. Door de nieuwsbrief blijven we voor alle partners ook zichtbaar. Veel mensen gebruiken de websites van Stichting LOS voor informatie.

Activiteit F: Basisrechten Ongedocumenteerden

- sinds 2015 is met vrijwilligers gewerkt aan het invullen van de website basicrights.nl. Een zevental stedelijke hulpverleners zijn betrokken om lokale adressen toe te voegen (Amsterdam – Utrecht – Den Haag – Rotterdam – Eindhoven – Leiden – Wageningen). De website staat sinds zomer 2017 in drie talen online. Op 30 juni vond ter gelegenheid van de lancering van de website een feestelijk Basic Rights Festival plaats, met deelname van ongedocumenteerden uit veel steden.
- Met het Basic Rights Festival is een begin gemaakt van lokale en landelijke Unions van ongedocumenteerden.

Bereikte resultaten:

- de website basicrights.nl staat online en wordt goed gebruikt. Facebook wordt bijgehouden door vrijwilligers uit Amsterdam.
- er is een begin gemaakt met de Union van ongedocumenteerden in Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Eindhoven.

Vervolg: In 2018 zullen we, in samenwerking met de lokale organisaties, de website basicrights.nl bijhouden en nieuws posten op facebook. De Unions willen we graag in 2018 verder uitwerken, in samenwerking met lokale organisaties. We maken daarbij dankbaar gebruik van de ervaringen die hiermee in Amsterdam zijn opgedaan.

Activiteit G: Inspelen op actuele ontwikkelingen

- onderzoeksbureau Significant deed in 2017 in opdracht van de minister onderzoek naar de toegankelijkheid van de vrouwenopvang voor ongedocumenteerde vrouwen die slachtoffer zijn van huiselijk geweld. Dit onderzoek is afgedwongen door Eerste Kamerlid Tineke Strik, naar aanleiding van informatie vanuit Stichting LOS. Het onderzoeksrapport is in februari 2018 gepubliceerd. De nieuwe minister is voorlopig niet bereid tot een wetswijziging. Wij zullen samen met de Federatie Opvang pleiten voor borging van de toegang voor ongedocumenteerde vrouwen tot de vrouwenopvang.
- Stichting LOS participeert in de lobby tegen uitzettingen naar Afghanistan.

Randvoorwaarden

- Stichting LOS is blij met de steun van MARA bij de strategische beleidsontwikkeling, het schrijven van projectvoorstellen en fondswerving.
- Door de vestiging in het gebouw waar ook Stichting ROS is gevestigd, zijn ook de contacten met hen verbeterd. Hierdoor hebben wij meer inzicht in de praktijk van de hulpverlening.
- Stichting LOS heeft sinds 2017 vier nieuwe bestuursleden, en twee oude bestuursleden hebben afscheid genomen. Daarmee vindt een verjonging plaats. De nieuwe bestuursleden brengen bovendien politieke, juridische en onderzoekservaringen in, die nuttig zijn voor Stichting LOS.
- In 2017 is de Raad van Advies opgestart, een eerste bijeenkomst met vijf leden heeft plaatsgevonden.